

Subject: Van Beek versus SAMO: 1-0

From: "Sjors van Beek" <journalistvanbeek@gmail.com>

Date: 15/12/2015 15:51

To: "Philip Staal" <philip@staal.bz>, "Andre Boers" <andre.l.boers@gmail.com>, "Alfred Fass" <afass@fassmore.com>

Heren,

Archief Philip Staal

De rechter heeft zojuist bepaald dat SAMO onder de Wob valt. De best denkbare overwinning :-)

Een technisch verhaal kort samengevat: de rechter heeft 'uitspraak gedaan in de hoofdzaak', m.a.w. de eerdere weigering om documenten aan mij te leveren is vernietigd en SAMO moet nu binnen 6 weken een nieuw, inhoudelijk Wob-besluit nemen: 'Dit document is openbaar, dat document niet' etc.

Maar minstens zo belangrijk: dit betekent dat de boekhouding van SAMO is aangemerkt als openbaar. Iedereen kan nu dus verzoeken om inzage in documenten. In feite is met deze gerechtelijke uitspraak het slot van de kluis opgebroken.

SAMO kan (binnen 6 weken) nog in beroep naar de Raad van State. Dat zullen ze ongetwijfeld doen, verwacht ik. Maar ook daarover ben ik optimistisch. Het zal veel vertraging opleveren, dat wel.

Ook kunnen ze de hele set documenten nu alsnog weigeren, waarna ik weer in beroep kan (bij de rechter), waarna evt ook naar de Raad van State.

Dus de oorlog is nog (lang) niet gewonnen, maar de eerste belangrijke slag wel.

Ik heb de Volkskrant ingeseind maar nog geen bericht terug of ze een artikel nu willen over dit én over de opdrachtverlening aan EY. Ik hou jullie op de hoogte.

Groet,

Sjors van Beek

onderzoek & reportages
020-6160324 / 06-20540202
www.sjorsvanbeek.nl

uitspraak

RECHTBANK AMSTERDAM

Bestuursrecht

zaaknummers: AMS 15/6906 (beroep) en AMS 15/7045 (voorlopige voorziening)

uitspraak van de voorzieningenrechter van 15 december 2015 op het beroep en het verzoek om voorlopige voorziening in de zaak tussen

S. van Beek, te Amsterdam, verzoeker

en

het bestuur van de stichting Stichting afwikkeling Maror-gelden (SAMO)
verweerster (gemachtigde: mr. J.P. Heinrich).

Procesverloop

Verzoeker heeft op 18 juni 2015 verweerster in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) verzocht om verstrekking van of inzage in een aantal documenten met betrekking tot de zogenaamde Maror-gelden.

Verweerster heeft bij brief van 24 augustus 2015 dit verzoek afgewezen omdat de SAMO geen bestuursorgaan is in de zin van artikel 1:1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) maar een privaatrechtelijke rechtspersoon. Op grond van de Wob zijn slechts bestuursorganen gehouden om stukken openbaar te maken.

Bij brief van 30 augustus 2015 heeft verzoeker hiertegen bezwaar gemaakt. Verweerster heeft bij brief van 30 september 2015 verzoeker laten weten dat deze brief niet wordt aangemerkt als een bezwaarschrift in de zin van de Awb.

Verzoeker heeft hiertegen beroep ingesteld en de voorzieningenrechter gevraagd een voorlopige voorziening te treffen.

Het onderzoek ter zitting heeft plaatsgevonden op 1 december 2015. Verzoeker is verschenen. Namens verweerster is haar gemachtigde en mr. A.B. Baumgarten (voorzitter) verschenen.

Overwegingen

1.1 De Nederlandse regering heeft in 2000 als erkenning van achteraf geconstateerde tekortkomingen in het rechtsherstel na de Tweede Wereldoorlog en in het overheidshandelen ter zake € 181,5 mln. ter beschikking gesteld om finaal recht te doen aan de kritiek op de bejegening van de betrokken oorlogsslachtoffers in het rechtsherstel en de gevolgen die dat heeft gehad voor hun verdere bestaan. De Stichting Maror-gelden Overheid (de SMO), een zelfstandig bestuursorgaan onder toezicht van de Minister van Financiën, is op 1 december 2000 belast met het beheer en de verdeling van Joodse restitutiegeden die beschikbaar zijn

gesteld door de overheid. SMO is per 1 januari 2005 overgegaan in de SAMO.

1.2 Verzoeker is journalist. Naar aanleiding van verdenkingen van Israëliische klokkenluiders dat er wordt gesjoemeld met de verdeling van de Maror-gelden in Nederland heeft het Ministerie van Financiën in augustus 2015 een verkennend onderzoek aangekondigd naar de besteding van deze gelden. Dit onderzoek wordt betaald door het Ministerie van Financiën en uitgevoerd door het Centraal Joods Overleg (CJO).

2.1 Volgens verzoeker is SAMO een bestuursorgaan in de zin van de Awb en dient SAMO op grond van de Wob de door hem opgevraagde stukken openbaar te maken. Verzoeker verwijst ter onderbouwing van zijn standpunt naar de notulen van de eerste bestuursvergadering van SAMO op 10 februari 2005, de statuten en de brieven van het Ministerie van Financiën van 11 oktober 2005 aan een bestuurslid van SAMO en op 7 februari 2005 aan de voorzitter van SAMO.

2.2 Verweerster stelt zich op het standpunt dat SAMO geen bestuursorgaan is volgens de maatstaven als ontwikkeld in de uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling) van 17 september 2014 met ECLI:NL:RVS:2014:3379 en ECLI:NL:RVS:2014:3394. Hoewel SAMO wordt gefinancierd met publieke middelen heeft de minister geen beslissende invloed op het beheer van de Maror-gelden en is er dus geen sprake dat onder de verantwoordelijkheid van de minister wordt gewerkt. Er wordt daarom niet voldaan aan de vereisten om als bestuursorgaan als bedoeld in artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Awb te worden aangemerkt.

3.1 Op grond van artikel 1:1, eerste lid, van de Awb wordt onder bestuursorgaan verstaan:

- a. een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of
- b. een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.

3.2 Op grond van artikel 1, aanhef en onder a, van de Wob wordt in deze wet en de daarop berustende bepalingen onder document verstaan een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat.

3.3 Op grond van artikel 1a, eerste lid, van de Wob, voor zover hier van belang, is deze wet van toepassing op de volgende bestuursorganen:

- a. onze ministers;
- b. de bestuursorganen van provincies, gemeenten, waterschappen en publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie;
- c. bestuursorganen die onder de verantwoordelijkheid van de onder a en b genoemde organen werkzaam zijn;
- d. andere bestuursorganen, voor zover niet bij algemene maatregel van bestuur uitgezonderd.

3.4 Op grond van artikel 3, eerste lid, van de Wob kan een ieder een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.

3.5 Uit de door verweerster overgelegde statuten blijkt dat SAMO ten doel heeft:

- a. het afhandelen van bezwaarschriften alsmede het verweer voeren in beroepen en het eventueel instellen van of verweer voeren in hoger beroepen, gericht tegen besluiten ten

aanzien van de verdeling van de gelden welke door de rijksoverheid eenmalig ter beschikking zijn gesteld aan de Nederlands-Joodse gemeenschap (...), welke besluiten zijn genomen overeenkomstig de door het bestuur vastgestelde en door de Minister van Financiën goedgekeurde uitkeringsreglementen;

- b. het uitoefenen van de financiële en bedrijfsmatige controle op de afwikkeling van meerjarige projecten als bedoeld in de hiervoor onder a vermelde uitkeringsreglementen;
- c. het op basis van vermelde uitkeringsreglementen nemen van besluiten, die in het kader van de afwikkeling van de verdeling van de hiervoor onder a vermelde gelden (nog) noodzakelijk zijn.

3.6 Uit kamerstuk 25839, nr. 37 (vergaderjaar 2005-2006) blijkt dat de Minister van Financiën (hierna: de Minister) bij brief van 24 november 2004 aan de Tweede Kamer heeft laten weten het overheidstoezicht op de verdeling van het bedrag te beëindigen. Om die reden zijn de statuten van twee stichtingen waaronder de SMO per 1 januari 2005 gewijzigd. Tevens is de naam van SMO bij de statutenwijziging veranderd in SAMO. Door het vervallen van het overheidstoezicht op de verdeling heeft SAMO vanaf 1 januari 2005 nog slechts twee publieke taken: het afhandelen van bezwaar- en beroepschriften en het monitoren van meerjarenprojecten. Deze taken hebben betrekking op beslissingen die zijn genomen over aanvragen voor uitkeringen in de periode 2000 tot en met 2004. Het betreffen dus werkzaamheden die volgen uit de beslissingen die zijn genomen in de periode waarin de Minister mede verantwoordelijk was voor de verdeling van het bedrag. De taak van het monitoren van projecten van SAMO betreft meerjarenprojecten. Deze projecten krijgen gedurende een bepaalde looptijd in gedeeltes het aan hen toegekende bedrag, mits zij voldoen aan de in de beschikking gestelde voorwaarden. Wanneer alle projecten conform de daaraan gestelde eisen en binnen de daarvoor gestelde tijdslimiet worden uitgevoerd, zullen de taken van SAMO in 2013 zijn voltooid.

4.1 De voorzieningenrechter stelt voorop dat de SAMO een privaatrechtelijke rechtspersoon is en dus geen bestuursorgaan als bedoeld in artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Awb. De vraag die voorligt is of de SAMO kan worden aangemerkt als bestuursorgaan als bedoeld onder b van dit artikellid. Om als zodanig te worden aangemerkt dient voldaan te zijn aan de vereisten die in de hiervoor onder 2.2 genoemde uitspraken van de Afdeling zijn omschreven. De Afdeling heeft in deze uitspraken het volgende overwogen.

“ 5.1 Ingevolge artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Awb is een orgaan van een privaatrechtelijk persoon een bestuursorgaan als dat orgaan met openbaar gezag is bekleed. Daarvoor is bepalend of aan dat orgaan een publiekrechtelijke bevoegdheid tot het eenzijdig bepalen van de rechtspositie van andere rechtssubjecten is toegekend. Openbaar gezag kan in beginsel slechts bij wettelijk voorschrift worden toegekend. Als een daartoe strekkend wettelijk voorschrift ontbreekt, is een orgaan van een privaatrechtelijk rechtspersoon in beginsel geen bestuursorgaan. Bij organen van privaatrechtelijke rechtspersonen die geldelijke uitkeringen of op geld waardeerbare voorzieningen aan derden verstrekken, kan zich evenwel een uitzondering op deze regel voordoen, waardoor die organen toch bestuursorgaan zijn in de zin van artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Awb. Deze uitzondering doet zich voor als aan twee cumulatieve vereisten is voldaan.

Het eerste vereiste is dat de inhoudelijke criteria voor het verstrekken van geldelijke uitkeringen of voorzieningen in beslissende mate worden bepaald door een of meer bestuursorganen als bedoeld in artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Awb (hierna: het inhoudelijke vereiste). Dat bestuursorgaan of die bestuursorganen hoeven geen

zeggenschap te hebben over een beslissing over een verstrekking in een individueel geval.

Het tweede vereiste is dat de verstrekking van deze uitkeringen of voorzieningen in overwegende mate, dat wil zeggen in beginsel voor twee derden of meer, wordt gefinancierd door een of meer bestuursorganen als bedoeld in artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Awb (hierna: het financiële vereiste). Verder geldt dat het bestuursorgaan dat of de bestuursorganen die in beslissende mate de criteria bepalen in de zin van het inhoudelijke vereiste, niet noodzakelijkerwijs dezelfde hoeven te zijn als het bestuursorgaan dat of de bestuursorganen die de verstrekking in overwegende mate financieren in de zin van het financiële vereiste. (...)

De Afdeling is (...) verder van oordeel dat de uitoefening van een overheids- of publieke taak geen zelfstandig, van de onder 5.1 geformuleerde criteria, te onderscheiden vereiste is om een orgaan van een privaatrechtelijke rechtspersoon als bestuursorgaan in de zin van artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Awb aan te merken. Uit de inhoudelijke en financiële band tussen (een orgaan van) een privaatrechtelijke rechtspersoon en een of meer bestuursorganen als bedoeld in artikel 1:1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Awb volgt immers dat deze bestuursorganen een bepaalde taak aan zich hebben getrokken.”

Deze Afdelingsjurisprudentie is nader uitgewerkt in de uitspraken van 17 december 2014 (ECLI:NL:RVS:2014:4568) en van 13 mei 2015 (ECLI:NL:RVS:2015:1548).

4.2 Niet in geschil is dat de uitkeringen en verstrekkingen door SAMO uit de Maror-gelden, volledig worden gefinancierd door het Ministerie van Financiën, zodat wordt voldaan aan het financiële vereiste. De vraag is of daarnaast wordt voldaan aan het inhoudelijke vereiste. Gelet op de Afdelingsjurisprudentie is het derhalve de vraag of de inhoudelijke criteria voor het verstrekken van geldelijke uitkeringen in beslissende mate worden bepaald door een of meer bestuursorganen, in dit geval de Minister. Daarbij behoeft de Minister geen zeggenschap te hebben over een beslissing over een verstrekking in het individuele geval.

4.3. Tussen partijen is niet in geschil dat de voorgangster van verweerster, SMO, een bestuursorgaan was. Dit blijkt mede uit kamerstuk 27420, nr. 9 (vergaderjaar 2000-2001) waarin de Minister, althans zijn rechtsvoorganger, bij brief van 21 september 2000 aan de Tweede Kamer inzake (onder meer) de oprichting van SMO, heeft laten weten dat tegen de besluiten van SMO bezwaar en beroep kan worden ingesteld op basis van de Awb. Ook was geregeld dat de Minister een algemene aanwijzingsbevoegdheid ten aanzien van SMO had. De voorzieningenrechter is, evenals partijen ter zitting, van oordeel dat ook onder de huidige jurisprudentie van Afdeling de rechtsvoorgangster van verweerster als bestuursorgaan moet worden aangemerkt. Aan de orde is derhalve de vraag of verweerster als gevolg van de statuten- en naamswijziging in 2005 de hoedanigheid van bestuursorgaan in het licht van de huidige jurisprudentie heeft verloren.

4.4 Verweerster betoogt dat het overheidstoezicht op de verdeling van de Maror-gelden door SMO met ingang van 1 januari 2005 is beëindigd. Door een statuten- en naamswijziging opereert SAMO, als rechtsopvolger van SMO, met ingang van die datum zelfstandig en onafhankelijk. Volgens verweerster is SAMO niet werkzaam onder de verantwoordelijkheid van de Minister en heeft zij zich niet te richten naar opdrachten en aanwijzingen van de Minister, zodat SAMO niet als bestuursorgaan is aan te merken.

4.5 Zoals volgt uit hetgeen hiervoor onder 3.6 weergegeven, is SAMO met ingang van 1 januari 2005 belast met twee taken, namelijk het afhandelen van bezwaar en beroepsprocedures en het monitoren van meerjarenprojecten. De Minister beoogt in de brief van 24 november 2004 aan de Tweede Kamer dat SAMO voor deze activiteiten een bestuursorgaan blijft omdat deze zien op beschikkingen die zijn afgegeven in de periode tot en met 2004. Zoals uit artikel 2 van de statuten, zoals hiervoor onder 3.5 is weergegeven, neemt SAMO besluiten (in bezwaar en beroep) overeenkomstig het Uitkeringsreglement van haar rechtsvoorganger SMO dat op 8 mei 2003 door dit bestuur is vastgesteld en door de Minister is goedgekeurd. In zoverre geldt dat de inhoudelijke criteria voor het verstrekken van geldelijke uitkeringen, die in de afwikkelingsfase nog alleen in bezwaar- of beroepszaken of in lopende gevallen worden verstrekt, nog steeds in beslissende mate worden bepaald door de Minister. Hoewel de Minister sinds 1 januari 2005 geen aanwijzingsbevoegdheid meer heeft, kan daarom niet worden gezegd dat SAMO als rechtsopvolger van SMO haar hoedanigheid als bestuursorgaan heeft verloren. Volgens de hiervoor weergegeven Afdelingsjurisprudentie is immers niet noodzakelijk dat de Minister zeggenschap heeft over een verstrekking in het individuele geval. Voorts blijkt dat er geen breuk is beoogd ten aanzien van de bevoegdheid besluiten te nemen, nu SAMO die bevoegdheid in bezwaar en beroepszaken, evenals de rechtsvoorganger, in de visie van de Minister nog steeds heeft. Bovendien volgt uit de statuten van SAMO en de brief van de Minister aan SAMO van 7 februari 2005 dat de Minister nog steeds beschikt over een aantal sturings- en controleinstrumenten die vallen onder de ministeriele verantwoordelijkheid. Uit de brief van 7 februari 2005 blijkt dat het bestuur van verweerster tal van rechtshandelingen slechts na goedkeuring van de Minister kan verrichten, dat ten aanzien van de uitvoering van de werkzaamheden (en de uitvoeringskosten) het Ministerie van Financiën verantwoordelijk is, dat SAMO aan de Minister op zijn verzoek alle bescheiden en inlichtingen die noodzakelijk zijn voor een juiste vervulling van zijn taak verstrekt en dat de Algemene Rekenkamer controlebevoegdheden ten aanzien van de SAMO op grond van de Comptabiliteitswet heeft.

4.6 Gelet hierop wordt mede voldaan aan het inhoudelijke vereiste en dient SAMO te worden aangemerkt als een bestuursorgaan bekleedt met openbaar gezag tegen wiens besluiten rechtsbescherming ingevolge de Awb openstaat. De afwijzing van verzoekers aanvraag om verstrekking van, of inzage in een aantal documenten met betrekking tot de zogenaamde Maror-gelden van 24 augustus 2015 dient daarom te worden aangemerkt als een besluit (het primaire besluit) en de brief van verweerster van 30 september 2015 als een beslissing op het bezwaar (hierna: het bestreden besluit). De voorzieningenrechter is derhalve bevoegd om van het beroep kennis te nemen.

5.1 Gelet op hetgeen hiervoor is overwogen zal de voorzieningenrechter het beroep gegrond verklaren en het bestreden besluit vernietigen. Verweerster zal binnen zes weken opnieuw op het bezwaar dienen te beslissen. Gelet op het voorgaande zal verweerster het primaire besluit moeten herroepen en in de volledige heroverweging in bezwaar inhoudelijk op het Wob-verzoek van verzoeker om openbaarmaking van een aantal documenten moeten beslissen. Door het stellen van een termijn van zes weken voor de nieuwe beslissing op bezwaar wordt, naar het oordeel van de voorzieningenrechter, het door verzoeker gestelde spoedeisende belang, namelijk dat hij op basis van de over te leggen documenten nader onderzoek wil doen en hierover wil publiceren, voldoende ondervangen. Het verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening wordt daarom afgewezen.

5.2 Nu het beroep gegrond is, ziet de voorzieningenrechter aanleiding om verweerster de veroordelen in betaling van het door verzoeker betaalde griffierecht van € 167,00.

Beslissing

De voorzieningenrechter:

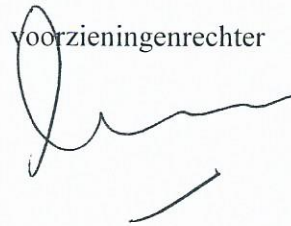
- verklaart het beroep gegrond;
- vernietigt het bestreden besluit;
- draagt verweerder op binnen zes weken na de dag van verzending van deze uitspraak een besluit te nemen op het bezwaarschrift met inachtneming van deze uitspraak;
- wijst het verzoek om voorlopige voorziening af;
- draagt verweerster op het betaalde griffierecht van € 167,00 aan verzoeker te vergoeden.

Deze uitspraak is gedaan door mr. M. de Rooij, voorzieningenrechter, in aanwezigheid van mr. W. Nickel, griffier. De beslissing is in het openbaar uitgesproken op 15 december 2015.

griffier

voorzieningenrechter

Afschrift verzonden aan partijen op:

Rechtsmiddel

Tegen deze uitspraak kan voor zover daarbij is beslist op het beroep binnen zes weken na de dag van verzending daarvan hoger beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Als hoger beroep is ingesteld, kan bij de voorzieningenrechter van de hogerberoepsrechter worden verzocht om het treffen van een voorlopige voorziening.